

DOEPAK

DuPAK DoePAK POPPENSPE(E)LMUSEUMKRUMELKRANTKRABEL DoePAK DuPAK
Nr. 220

Wayang-rekwisiet: dalang met Kancil

Welke dierfiguren bevinden zich op de deksel van de wayangkist rechts van de Indonesische wayang-kulit-speler?

1. Kater, kalkoen en een nijlpaard. 2. Luipaard, struisvogel en een hert. 3. Tijger, eend en een olifant.

Vertel ons het juiste antwoord (nr. 1, 2 of 3), of stuur dit naar info@poppenspelmuseum.nl en ontvang een presentje. **Applaus!**

Hierboven zie je een afbeelding van een Javaanse poppenspeler (**dalang**). Met gekruiste benen zit hij achter een wit scherm (kelir). Met zijn rechterhand steekt hij het dwergertje Kancil omhoog, met zijn linkerhand een pauzeteken (**gunungan**). Boven het hoofd van de dalang hangt de wayanglamp (**blencong**). Onder de rode rand – en tussen de twee bomen – is een horizontale, zachte pisangstam (debog) te zien. Daarin worden de te gebruiken poppen geprikt. Boven aan het speelscherm zijn een maansikkel, de zon en wolkjes afgebeeld. Tijdens een **wayang-kulit-opvoering** (schimmenspel met figuren die gemaakt zijn van leer van een buffel), tikt de dalang met zijn blote rechervoet tegen koperen schijfjes (keprak). Deze hangen links van hem tegen de rechter zijkant van de wayangkist (kotak wayang). De platte figuren in de wayangkist zijn een haan, een karbouw en een tijger. Rechts van de dalang bevindt zich een wierookbrander, een offerschaal met een torentje rijst en een tros bananen.

Wil je meer te weten komen over **wayang kulit**, het **schimmentheater** en **Kancil**, zie: www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/techniek/speel12.html, www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Doepak207a.pdf en www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/pamflet150.pdf.

Ontwerp wayang-rekwisiet: **Ki Ledjar Soebroto** © (Yogyakarta, 2014). Collectie: Poppenspe(e)lmuseum ©. Concept en tekst:

Otto van der Mieden © (2014). Klik op de **vet gedrukte** woorden voor hyperlinks. Dit document staat ook op internet:

www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Doepak220.pdf. Veel kijk- een leesplezier!

Doepak is hét Poppenspe(e)lmuseumcadeau. Doepak is gratis voor iedereen die de vragen van een Poppenspe(e)lspeurtocht goed beantwoord heeft. Verzamel alle afleveringen van de Doepakkrumelkrant en -krabbels! Een dupak (spreek uit: dgepak) is een stang- en trucpop. Het nummer met de dupak wordt in het Tsjechoos en Slowaakse volkspoppentheater met marionetten en stangpoppen altijd als toegift opgevoerd. De pop maakt sprongen waarbij zijn lijf beurteelings lang en kort wordt. Het is een truc die overeenkomt met het uitrekken en weer inkrimpen van de hals van de Dood van Pierlala in de poppenkast. Pierlala is een stokpop en wordt van onderaf gemanipuleerd; de dupak wordt als stangpop van bovenaf bewogen. Terwijl het rijzen van Pierlala's hals heel langzaam en onder doode stilte geschiedt, gaat het strekken en krimpen van de dupak razendsnel en met veel tumult. Dupak betekent 'stampend'. De houten voeten zijn met lood verzwaard. Het lijf van de pop is een zak van stof. De stang waaraan de dupak hangt, gaat door het hoofd en het lijf en zit vast aan de houten heup. Het gat in het hoofd is wijder dan de dikte van de stang, waardoor de kop soepel op en neer gaat. Aan weerszijden van de kop van de dupak is een touw vastgemaakt. De touwen gaan omhoog en zijn bevestigd aan een speelhout. Door dit op en neer te bewegen, rekt en krimpt het lijf. De pop gaat als het ware door de knieën en veert weer op. Behalve springen kan de dupak ook om zijn as draaien; daarbij zwieren de armen wijd uit.